

μικρή πυξίδα compasito

ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΣΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ

HFC
"Hope
For
Children"

COUNCIL
OF EUROPE

CONSEIL
DE L'EUROPE

Επίτροπος Προστασίας
των Δικαιωμάτων
του Παιδιού

Γλωσσάριο των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Οι όροι αυτού του γλωσσάριου τονίζονται με έντονους χαρακτήρες στο κείμενο του COMPASITO.

Θετική δράση: Η δράση που λαμβάνεται από μια κυβέρνηση ή ένα ιδιωτικό ίδρυμα προς αναπλήρωση των διακρίσεων που έγιναν στο παρελθόν στον τομέα της εκπαίδευσης ή της εργασίας.

Αφρικάνικος Χάρτης των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (Αφρικάνικη Σύμβαση): Μια περιφερειακή συνθήκη για τα ανθρώπινα δικαιώματα, στην αφρικάνικη ήπειρο, η οποία υιοθετήθηκε από τον Οργανισμό Ενότητας της Αφρικής (OAU) το 1981.

Αμερικάνικη Σύμβαση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (Αμερικάνικη Σύμβαση): Μια σύμβαση για τα ανθρώπινα δικαιώματα, η οποία υιοθετήθηκε από τον Οργανισμό για τις Αμερικάνικες Πολιτείες (OAS) το 1969. Καλύπτει τη Βόρεια, την Κεντρική και τη Νότιο Αμερική.

Κωδικοποίηση, κωδικοποιώ: Η διαδικασία τυποποίησης νόμων ή δικαιωμάτων με έγγραφο μέσα.

Συλλογικά Δικαιώματα: Τα δικαιώματα ομάδων να προστατεύουν τα συμφέροντα και την ταυτότητά τους – ενίοτε αναφέρεται ως «δικαιώματα τρίτης γενιάς».

Σύμφωνο: Δεσμευτική συμφωνία μεταξύ κρατών – χρησιμοποιείται ως συνώνυμο της σύμβασης και της συνθήκης. Τα σημαντικότερα διεθνή σύμφωνα περί ανθρωπίνων δικαιωμάτων, τα οποία έγιναν το 1966, είναι το Διεθνές Σύμφωνο Ατομικών και Πολιτικών Δικαιωμάτων (ΔΣΑΠΔ) και το Διεθνές Σύμφωνο Οικονομικών, Κοινωνικών και Πολιτιστικών Δικαιωμάτων (ΔΣΟΚΠΔ). Και τα δυο υιοθετήθηκαν το 1966 και τέθηκαν σε ισχύ το 1976.

Σύμβαση: Δεσμευτική συμφωνία μεταξύ κρατών – χρησιμοποιείται ως συνώνυμο του συμφώνου και της συνθήκης. Μια σύμβαση είναι ισχυρότερη από μια διακήρυξη καθώς είναι νομικά δεσμευτικό για τις κυβερνήσεις που την επικυρώνουν. Όταν, για παράδειγμα, η Γενική Συνέλευση του Ο.Η.Ε. υιοθετήσει μια σύμβαση, δημιουργεί διεθνείς κανόνες και πρότυπα. Όταν η Γενική Συνέλευση του Ο.Η.Ε. υιοθετήσει μια σύμβαση, τα Κράτη Μέλη μπορούν να επικυρώσουν τη σύμβαση, μετατρέποντας την σε διεθνή νόμο.

Σύμβαση για την Εξάλειψη όλων των Μορφών Διακρίσεων κατά των Γυναικών (Σύμβαση Γυναικών, ΣΕΜΔΓ) (υιοθετήθηκε το 1979, τέθηκε σε ισχύ το 1981): Το πρώτο νομικά δεσμευτικό διεθνές έγγραφο, το οποίο απα-

γορεύει τις διακρίσεις ενάντια στις γυναίκες και υποχρεώνει τις κυβερνήσεις να λάβουν θετικές δράσεις για να προάγουν την ισότητα των γυναικών.

Σύμβαση για την Εξάλειψη Όλων των Μορφών Φυλετικών Διακρίσεων (Σύμβαση Φυλής, ΣΕΜΦΔ) (υιοθετήθηκε το 1965, τέθηκε σε ισχύ το 1969) Σύμβαση προσδιορισμού και απαγόρευσης διακρίσεων βασισμένων στη φυλή.

Σύμβαση για την Πρόληψη και την Τιμωρία του Εγκλήματος της Γενοκτονίας (Σύμβαση Γενοκτονίας, 1951) (υιοθετήθηκε το 1948, τέθηκε σε ισχύ το 1951): Διεθνής σύμβαση προσδιορισμού και απαγόρευσης της γενοκτονίας – η πρώτη διεθνής συνθήκη των Ηνωμένων Εθνών.

Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού (Σύμβαση για τα Παιδιά, ΣΔΠ) (υιοθετήθηκε το 1989, τέθηκε σε ισχύ το 1990): Σύμβαση που θέτει πλαίσιο για ατομικά, πολιτιστικά, οικονομικά, κοινωνικά και πολιτικά δικαιώματα των παιδιών.

Σύμβαση για τα Δικαιώματα Ατόμων με Αναπηρίες (ΣΔΑΑ) (υιοθετήθηκε το 2006): η πρώτη επικύρωση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ατόμων με αναπηρίες όλων των ειδών, περιλαμβανομένων των σωματικών και των ψυχοκοινωνικών.

Συμβούλιο της Ευρώπης: Το Συμβούλιο της Ευρώπης, ιδρύθηκε το 1949, αποτελεί τον πρώτο ευρωπαϊκό διακρατικό οργανισμό. Σήμερα, τα 48 κράτη μέλη καλύπτουν κυριολεκτικά ολόκληρη την ευρωπαϊκή ήπειρο. Αναζητά την ανάπτυξη κοινών δημοκρατικών και νομικών αρχών, βασισμένων στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα.

Διακήρυξη: Έγγραφο που αναφέρεται σε συμφωνημένες αρχές και πρότυπα, η οποία όμως δεν είναι νομικά δεσμευτική. Συνέδρια του Ο.Η.Ε., όπως το Συνέδριο του Ο.Η.Ε. για τα ανθρώπινα δικαιώματα το 1993, στη Βιέννη και το Παγκόσμιο Συνέδριο για τις Γυναίκες, στο Πεκίνο, το 1995, συνήθως παράγουν δυο τύπους διακηρύξεων: μια γραμμένη από τους κρατικούς εκπροσώπους και μια από μη κυβερνητικές οργανώσεις (ΜΚΟ). Η Γενική Συνέλευση του Ο.Η.Ε. συχνά εκδίδει σημαίνουσες, όμως νομικά μη δεσμευτικές διακηρύξεις.

Διακήρυξη για τα Δικαιώματα του Παιδιού: Υιοθετήθηκε από τη Γενική Συνέλευση του Ο.Η.Ε. το 1959, αυτό το μη δεσμευτικό εργαλείο θέτει σε δράση δέκα γενικές αρχές, οι οποίες μετέπειτα αποτέλεσαν τη βάση της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC), η οποία υιοθετήθηκε το 1989.

Να τεθεί σε ισχύ: η διαδικασία μέσω της οποίας μια συνθήκη καθίσταται πλήρως δεσμευτική για τα κράτη, τα οποία την έχουν επικυρώσει. Αυτό λαμβάνει χώρα όταν επιτευχθεί ο ελάχιστος αριθμός επικυρώσεων της συμφωνίας.

Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων: Μια περιφερειακή συνθήκη για τα ανθρώπινα

δικαιώματα, η οποία υιοθετήθηκε το 1987 από το Συμβούλιο της Ευρώπης, η οποία αποσκοπεί στην πρόληψη διαφόρων παραβάσεων κατά ανθρώπων που είναι πολιτικοί κρατούμενοι από μια δημόσια αρχή, σε μέρη όπως φυλακές, κέντρα κράτησης ανηλίκων, αστυνομικοί σταθμοί, στρατόπεδα προσφύγων ή ψυχιατρικά νοσοκομεία.

Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των Θεμελιωδών Ελευθεριών. (Ευρωπαϊκή Σύμβαση, Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, ΕΣΑΔ): Μια περιφερειακή συνθήκη για τα ανθρώπινα δικαιώματα, η οποία υιοθετήθηκε το 1950 από το Συμβούλιο της Ευρώπης. Όλα τα κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης αποτελούν μέλη της ΕΣΑΔ και τα νέα μέλη αναμένεται να επικυρώσουν τη σύμβαση με την πρώτη ευκαιρία.

Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τον Πολιτισμό: (Υιοθετήθηκε από το Συμβούλιο της Ευρώπης το 1954, τέθηκε σε ισχύ το 1955). Μια περιφερειακή συνθήκη η οποία παρέχει επίσημο πλαίσιο εργασίας του Συμβουλίου της Ευρώπης, στα θέματα της εκπαίδευσης, του πολιτισμού, της κληρονομιάς της νεολαίας και του αθλητισμού. Συμπληρωματικά της Ευρωπαϊκής Σύμβασης, η Σύμβαση για τον Πολιτισμό αναζητά την προστασία του ευρωπαϊκού πολιτισμού και την ανάπτυξη κοινής κατανόησης και εκτίμησης της πολιτισμικής διαφορετικότητας ανάμεσα σε διάφορους ανθρώπους.

Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης (υιοθετήθηκε από το Συμβούλιο της Ευρώπης, το 1962, αναθεωρήθηκε το 1996): Μια περιφερειακή συνθήκη η οποία εγγυάται κοινωνικά και οικονομικά ανθρώπινα δικαιώματα – συμπληρώνει την Ευρωπαϊκή Σύμβαση, η οποία απευθύνεται κυρίως σε πολιτικά και ατομικά δικαιώματα.

Εξελισσόμενη δυναμικότητα: Μια αρχή που χρησιμοποιήθηκε στη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού (ΣΔΠ), η οποία προτείνει ενισχυμένη άσκηση των δικαιωμάτων του παιδιού σε σχέση με την αυξανόμενη γνωστικότητά του και τη συναισθηματική του ωριμότητα.

Δικαιώματα πρώτης γενιάς: ένας όρος που αναφέρεται σε όλα τα ατομικά και πολιτικά ανθρώπινα δικαιώματα, όπως το δικαίωμα ψήφου, στην έκφραση, στη θρησκεία, στις δίκαιες δίκες και στη ζωή. Το Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα (ΔΣΑΠΔ) κωδικοποιεί κυρίως αυτά τα δικαιώματα. Καθώς ο όρος υποδηλώνει μια ιεραρχία ατομικών και πολιτικών δικαιωμάτων, σε σχέση με τα δικαιώματα δεύτερης γενιάς, ή τα οικονομικά και κοινωνικά δικαιώματα, η χρήση του μειώνεται σταθερά.

Τυπική Εκπαίδευση: το δομημένο εκπαιδευτικό σύστημα το οποίο ξεκινά από το δημοτικό σχολείο μέχρι το πανεπιστήμιο και περιλαμβάνει ειδικευμένα προγράμματα για τεχνική και επαγγελματική εκπαίδευση.

Φύλο: Ένα κοινωνικό δόμημα το οποίο ενημερώνει για τους ρόλους, τις νοοτροπίες, τις αξίες και τις σχέσεις των αντρών και των γυναικών. Αν και το γένος προκαθορίζεται από τη βιολογία, το φύλο προσδιορίζεται από

την κοινωνία, το οποίο σχεδόν πάντα λειτουργεί με τις γυναίκες να υποτιμούνται συγκριτικά με τους άντρες.

Συμβάσεις της Γενεύης: Τέσσερις συνθήκες οι οποίες υιοθετήθηκαν το 1949 υπό τη Διεθνή Επιτροπή του Ερυθρού Σταυρού (ΔΕΕΣ) στη Γενεύη, της Ελβετίας. Αυτές οι συνθήκες αναθεωρούν και επεκτείνουν αρχικές συνθήκες οι οποίες είχαν υιοθετηθεί το 1864 και το 1929. Εστιάζουν στη μεταχείριση και θεραπεία άρρωστων και πληγωμένων στρατιωτών και ναυτικών, αιχμαλώτων πολέμου και πολιτών υπό εχθρικό έλεγχο.

Γενοκτονία: Πράξεις που γίνονται με πρόθεση για καταστροφή, ολόκληρης ή εν μέρει, μιας εθνικής, φυλετικής ή θρησκευτικής ομάδας.

Ανθρωπιστικό Δίκαιο: Το νομικό σώμα, βασισμένο κυρίως στις Συμβάσεις της Γενεύης, το οποίο προστατεύει συγκεκριμένα άτομα εν καιρώ ένοπλων συγκρούσεων, βοηθάει θύματα και περιορίζει τις μεθόδους και τα μέσα μάχης, με σκοπό τον περιορισμό της καταστροφής, της απώλειας ζωής και του αχρείαστου ανθρώπινου πόνου.

Πλαίσιο των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων: Το αναπτυσσόμενο και αλληλένδετο σώμα διεθνών μέσων που προσδιορίζουν τα ανθρώπινα δικαιώματα και καταρτίζουν μηχανισμούς προώθησης και προστασίας τους.

Εργαλεία για τα ανθρώπινα δικαιώματα: οποιοδήποτε τυπικό, γραπτό έγγραφο ενός ή πολλών κρατών το οποίο θέτει σε χρήση δικαιώματα ως μη δεσμευτικές αρχές (μια διακήρυξη) ή κωδικοποιεί δικαιώματα τα οποία είναι νομικά δεσμευτικά για τα κράτη που τα επικυρώνουν (μια σύμβαση, συμφωνία ή σύμφωνο).

Αναφαίρετο: Αναφέρεται στα δικαιώματα τα οποία ανήκουν σε κάθε άνθρωπο και δεν μπορούν να του αποστερηθούν υπό οποιεσδήποτε συνθήκες.

Αδιαίρετο: Αναφέρεται στην ίση σημαντικότητα του κάθε νόμου ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Ένα άτομο δε μπορεί να στερηθεί ενός ανθρωπίνου δικαιώματος με την αιτιολογία του «λιγότερο σημαντικού» ή του «μη απαραίτητου».

Μη τυπική εκπαίδευση: Η δια βίου διαδικασία κατά την οποία το κάθε άτομο αποκτά νοοτροπία, αξίες, δεξιότητες και γνώσεις από τις εκπαιδευτικές επιρροές και πηγές στο δικό του περιβάλλον και από τις καθημερινές του εμπειρίες (π.χ. από την οικογένεια και τους γείτονες, στη λαϊκή αγορά και τη βιβλιοθήκη, από τα μέσα ενημέρωσης και το παιχνίδι).